

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Замежная мова
(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)»
для VIII класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання

ЗАМЕЖНАЯ МОВА

(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным свеце замежная мова разглядаецца як сродак фарміравання і выхавання маральна адказнай асобы, як сродак зносін, пазнання, асэнсавання і інтэрпрэтацыі фактаў іншай культуры. Галоўнае прызначэнне замежных моў – забяспечваць узаемадзеянне і супрацоўніцтва народаў, выключаць магчымасці негатыўнага ўплыву на працэс нацыянальнай самаідэнтыфікацыі і культурнага самавызначэння асобы; павышаць гатоўнасць чалавека да асабістай і прафесійнай самарэалізацыі праз выкарыстанне замежнай мовы нароўні з роднай мовай у якасці матэрыяльнай формы функцыянавання свайго мыслення. Валоданне замежнымі мовамі – важная перадумова адаптацыі чалавека да жыцця ў глабалізаваным свеце.

Вучэбны прадмет «Замежная мова» закліканы служыць фарміраванню полікультурнай асобы. Адпаведна, працэс навучання замежнай мове накіраваны на падрыхтоўку вучняў да розных форм адносін і зносін паміж індывідамі і групамі, якія належаць да розных культур.

Магчымасці вучэбнага прадмета «Замежная мова» ў падрыхтоўцы вучня да міжкультурнай камунікацыі надзвычай вялікія. Вучань далучаецца да духоўнага багацця іншых народаў; у яго фарміруецца вобраз свету, які адпавядае сацыяльным, палітычным і культурным рэаліям сучаснай рэчаіснасці; фарміруецца другасная кагнітыўная свядомасць, якая забяспечвае ўвесь комплекс іншамоўнай камунікатыўнай дзейнасці; адбываецца развіццё маўленчых працэсаў і маўленчых механізмаў, здольнасцей перадаваць у ходзе іншамоўных зносін уласныя думкі і пачуцці; узнікаюць перадумовы для развіцця асобы з дапамогай узбагачэння эмацыянальна-пачуццёвай сферы. Моўныя здольнасці фарміруюцца ў адзінстве спараджэння і ўспрымання маўлення.

Мэты навучання замежнай мове

Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі шляхам авалодання імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіцця ў іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як

эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яго кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў пра вывучаемую замежную мову; авалоданне навыкамі і ўменнямі іншамоўнай маўленчай дзейнасці (успрымання і разуменне іншамоўнага маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: забяспечваюць кагнітыўнае, камунікатыўнае, эмацыянальнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: забеспячэнне ўзбагачэння духоўнага свету вучняў, выхавання ў іх культуры мыслення, пачуццяў, паводзін; развіццё гуманістычных каштоўнасных арыентацый, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжмоўнай міжкультурнай камунікацыі; адаптацыя асобы да іншага сацыяльнага асяроддзя.

Задачы замежнай мовы як вучэбнага прадмета:

развіццё камунікатыўнай культуры вучняў, засваенне імі вуснай і пісьмовай мовы на ўзроўні, які з'яўляецца дастатковым для адэкватнай трактоўкі інфармацыі, якая перадаецца і прымаецца;

кагнітыўнае развіццё вучняў, якое праяўляецца ў пераструктураванні асобных фрагментаў індывідуальнага вобраза карціны свету і ўспрымання свету вывучаемай мовы праз штучна фарміруемы ў свядомасці лінгвадыдактычны канструкт, які дазваляе ўспрымаць пазнавальны свет у адпаведнасці з яго (гэтага свету) уласнымі сацыяльнымі, палітычнымі, культурнымі, моўнымі рэаліямі, а не з дапамогай прамога перакладу на гэтую мову схем роднай, нацыянальнай карціны свету;

сацыякультурнае развіццё асобы, арыентаванае на ўспрымання «іншага» ў яго непадобнасці праз пазнанне каштоўнасцей новай культуры ў дыялогу з роднай; супастаўленне вывучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё каштоўнасных арыентацый вучняў, якое ажыццяўляецца з дапамогай фарміравання гуманістычнай пазіцыі асобы праз стварэнне ўмоў для ўзбагачэння адпаведнага канструктыўнага вопыту эмацыянальна-пачуццёвых адносін як найважнейшага фактару ўзнікнення ў чалавека станоўчага ўспрымання «іншага», паважлівага стаўлення да яго, прызнання разнастайнасці культур; з'яўленне ў вучняў імкнення да супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі народамі;

развіццё матывацыі да вывучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэб лепш і дакладней разумець навакольны свет і быць зразуметым ім;

усведамленне важнасці валодання замежнай мовай для сацыялізацыі ў сучасным свеце;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай работы над мовай, у тым ліку неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай працы, стратэгіямі самааналізу, саманазірання.

У якасці комплексных характарыстык, якія выражаюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, таму што яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, якія дазваляюць прасачыць ступень сукупнай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечваць асэнсаванне вучнямі іншай сацыякультуры, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, уменне бачыць падабенства і адрозненні паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вывучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, якія дазваляюць выпускніку ўстанова агульнай сярэдняй адукацыі рашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, якія стаяць перад ім. У склад гэтай інтэгратыўнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая, сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне маўлення на слых, чытанне, пісьмо), веданне норм маўленчых паводзін; набыццё на гэтай аснове вопыту іх выкарыстання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для тлумачэння сэнсу выказванняў іншых людзей.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у маўленні і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў пра нацыянальна-культурную спецыфіку краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, уменняў прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для рашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту наяўных моўных сродкаў.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і спецыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай, вопыт іх выкарыстання.

Паслядоўнае і ўзаемазвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна арыентаванага, кампетэнтнага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве. Адсюль вынікае, што ў якасці важнейшых прынцыпаў ажыццяўлення адукацыйнага працэсу вызначаюцца наступныя:

забеспячэнне разумення культуры і ладу жыцця іншага народа і гатоўнасці «ўспрымаць іншага ў яго непадобнасці» і ўсведамлення вучнямі прыналежнасці да роднай культуры;

адзінства рэалізацыі камунікатыўнай, культурна-прагматычнай і аксіялагічнай функцый вывучаемай мовы;

арыентацыя працэсу навучання на забеспячэнне дыялогу культур на аснове ўсебаковага ўліку ўзаемасувязей: мова – мысленне – культура;

забеспячэнне сацыялізацыі вучняў сродкамі замежнай мовы;

арганізацыя навучання замежнай мове як сродку іншамоўных зносін на аснове мадэліравання сітуацый міжкультурнай камунікацыі.

Выкладзеныя палажэнні вызначаюць патрабаванні да зместу адукацыі.

Агульныя патрабаванні да зместу адукацыі

Змест вучэбнага прадмета «Замежная мова» вызначаецца ў адзінстве прадметнага і эмацыянальна-каштоўнага кампанентаў.

Эмацыянальна-каштоўнасны кампанент зместу адукацыі ўключае сукупнасць адносін асобы да сусветнай моўнай і культурнай спадчыны, да працэсу авалодання ёй з мэтай асобнага росту; забяспечвае набыццё вопыту іншамоўных зносін шляхам рэфлексіі, самапазнання, самавызначэння. Працэс авалодання замежнай мовай набывае для вучня асобнасны сэнс.

Прадметны змест адукацыі ўключае наступныя кампаненты:

сферы зносін і прадметна-тэматычны змест маўлення;

віды маўленчай дзейнасці і моўны матэрыял;

сацыякультурныя веды: культуразнаўчыя, краіназнаўчыя і лінгвакраіназнаўчыя;

кампенсаторныя і вучэбна-пазнавальныя ўменні і навыкі самастойнай работы з іншамоўным матэрыялам.

Прадметны кампанент зместу забяспечвае валоданне замежнай мовай як сродкам міжкультурных зносін.

Адбор зместу вучэбнага матэрыялу, які падлягае засваенню, ажыццяўляецца на аснове наступных метадалагічных арыенціраў:

накіраванасць педагагічнага працэсу на падрыхтоўку да міжкультурных зносін;

усебаковы ўлік узаемасувязей: мова – мысленне – культура;

прад'яўленне каштоўнасцей пазнавальнай культуры ў дыялогу з роднай;

інтэграцыя моўнага, сацыякультурнага, аксіялагічнага кампанентаў зместу навучання;

аўтэнтычнасць і каштоўнасць і іншамоўных матэрыялаў;

адпаведнасць вучэбнага матэрыялу сучасным гутарковым нормам вывучаемай мовы.

Структураванне вучэбнага матэрыялу ажыццяўляецца на аснове наступных патрабаванняў:

бесперапыннае канцэнтрычнае прад'яўленне і назапашванне ведаў;

паэтапнае фарміраванне навыкаў і ўменняў;

пераемнасць этапаў працэсу авалодання замежнай мовай;

пастаянная апора на моўны, маўленчы і асобны суб'ектны вопыт вучняў;

спалучанасць у авалоданні маўленнем і сістэмай мовы;

стварэнне магчымасцей для фарміравання ўменняў самастойнай работы з іншамоўнымі інфармацыйнымі крыніцамі ў самаадукацыйных мэтах.

Спецыфіка зместу моўнай адукацыі прадугледжвае паслядоўны ўлік у адукацыйным працэсе наступных асноўных палажэнняў камунікатыўна арыентаванага навучання:

ажыццяўленне адукацыйнага працэсу ва ўмовах, набліжаных да рэальных зносін;

мадэліраванне сітуацый зносін, якія стымулююць вучняў да рашэння камунікатыўных задач у працэсе вывучэння замежнай мовы;

выкарыстанне камунікатыўна арыентаваных заданняў на аснове імітацыйных, гульнявых і свабодных зносін;

сітуацыйна абумоўленае авалоданне лексікай і граматыкай вывучаемай мовы;

актыўнае ўцягванне вучняў у працэс зносін у якасці маўленчых партнёраў;

стварэнне матывацыйнай гатоўнасці і патрэбы вучняў ва ўспрыманні і засваенні вучэбнага матэрыялу ва ўмовах, набліжаных да рэальных зносін.

Сферы зносін і прадметна-тэматычны змест маўлення

Сацыяльна-бытавая сфера. Нацыянальная кухня. Грошы.

Вучэбна-працоўная сфера. Школьныя традыцыі.

Сацыяльна-культурная сфера. Літаратура. Кіно. Музыка.

Сацыяльна-пазнавальная сфера. Звычаі і традыцыі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы.

Маўленчыя ўменні

Успрыманне і разуменне маўлення на слых – уменне разумець іншамоўнае маўленне ў працэсе непасрэдных зносін з суб'яседамі, уменне разумець разнажанравыя аўдыя- і відэатэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест.

Гаварэнне – уменне ажыццяўляць дыялагічныя, маналагічныя і полілагічныя зносіны ў адпаведнасці з мэтамі, задачамі і ўмовамі камунікацыі, з захаваннем норм маўленчага і немаўленчага этыкету.

Чытанне – уменне чытаць і разумець разнажанравыя тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання і далейшага выкарыстання інфармацыі.

Пісьмовае маўленне – уменне прадугавяць розныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормаў, прынятымі ў краінах вывучаемай мовы, з улікам камунікатыўных задач і адрасата.

Моўныя веды і навыкі

Веды пра сістэму вывучаемай мовы, правілы функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, лексічных, граматычных) у маўленні і навыкі іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Сацыякультурныя веды і ўменні

Веданне сацыякультурнага кантэксту сваёй краіны і краін вывучаемай мовы, уменні наладжваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з іх спецыфікай, прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторныя ўменні

Уменні выкарыстоўваць розныя вербальныя і невербальныя сродкі для кампенсацыі прабелаў у камунікацыі ва ўмовах дэфіцыту моўных сродкаў, недахопу маўленчага і сацыяльнага вопыту.

Вучэбна-пазнавальныя ўменні

Агульныя і спецыяльныя навучальныя ўменні, неабходныя для ажыццяўлення самастойнай пазнавальнай дзейнасці па авалоданні іншамоўнымі зносінамі і культурай краін вывучаемай мовы.

* * *

Змест навучання прадстаўлены ў вучэбнай праграме праз прадметна-тэматычны змест зносін, патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці, моўны матэрыял (фанетыка, лексіка, граматыка).

У прадметна-тэматычным змесце зносін прамым шрыфтам пазначаны камунікатыўныя задачы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі, у якіх на вывучэнне замежнай мовы прадугледжана 105 гадзін у год. Для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі, у якіх на вывучэнне замежнай мовы прадугледжана 175 гадзін у год, камунікатыўныя задачы пазначаны прамым шрыфтам і курсівам.

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці: працягласць гучання тэксту, колькасць рэплік на кожнага суб'ядзінка ў дыялагічным маўленні, аб'ём выказвання ў маналагічным маўленні, аб'ём тэксту для чытання, аб'ём тэксту для пісьмовага маўлення – задаюць асноўныя параметры для ўсіх відаў маўленчай дзейнасці. Дадзеныя параметры, а таксама аб'ём прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага мінімуму абазначаюцца наступным чынам: першая лічба – патрабаванні для базавага ўзроўню, другая – для павышанага ўзроўню. Напрыклад, працягласць гучання тэксту: 1,5 – 2 мін; прадуктыўны мінімум: 230 – 280 лексічных адзінак; рэцэптыўны мінімум: 170 – 270 лексічных адзінак; агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280 – 1460 лексічных адзінак; агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710 – 1080 лексічных адзінак.

Граматычны матэрыял, які падлягае вывучэнню, аднолькавы для ўсіх відаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Патрабаванні да валодання граматычным матэрыялам адрозніваюцца аб'ёмам яго прадуктыўнага засваення. Граматычныя з'явы для рэцэптыўнага засваення, адзначаныя адной зорачкай (*), прызначаны для прадуктыўнага засваення на павышаным узроўні, адзначаныя дзвюма зорачкамі (**), – прызначаны для рэцэптыўнага засваення толькі на павышаным узроўні.

Адрозненні ў авалоданні замежнай мовай пры яе вывучэнні на базавым і павышаным узроўнях выяўляюцца ў наступных параметрах:

аб'ём засвоенага прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага матэрыялу;

колькасць прадуктыўна засвоенага граматычнага матэрыялу;

ступень складанасці і колькасць камунікатыўных задач, якія рашаюцца;

ступень самастойнасці ў інтэрпрэтацыі з'яў міжкультурнай камунікацыі;

ступень падрыхтаванасці да ажыццяўлення маўленчых і немаўленчых паводзін адэкватна сацыякультурнай спецыфіцы краіны вывучаемай мовы;

узровень гатоўнасці да самастойнай дзейнасці вучняў па авалоданні замежнай мовай.

Больш высокія патрабаванні да валодання моўным і маўленчым матэрыялам на павышаным узроўні забяспечаць больш высокі ўзровень фарміравання ў вучняў моўных навыкаў і маўленчых уменняў, што будзе выяўляцца ў іх здольнасці больш якасна рашаць вучэбныя камунікатыўныя задачы.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА 105/175 гадзін

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		Да канца года вучань павінен умець
Сацыяльна-бытавая	Нацыянальная кухня	Расказаць пра нацыянальную кухню Рэспублікі Беларусь; распытаць пра нацыянальную кухню краіны вывучаемай мовы; параўнаць традыцыйны сняданак, абед і вячэру ў Рэспубліцы Беларусь і краіне вывучаемай мовы; расказаць пра вядомыя стравы розных краін; <i>апісаць правілы паводзін за сталом;</i> <i>параўнаць хатняе харчаванне і фастфуд;</i> <i>апісаць нацыянальныя кулінарныя традыцыі розных краін</i>
	Грошы	Распытаць пра адносіны да кішэнных грошай; аргументаваць сваё стаўленне да кішэнных грошай; расказаць пра свае кішэнныя выдаткі і абгрунтаваць іх; абмеркаваць патэнцыяльныя магчымасці для падлеткаў зарабіць грошы; <i>выказаць меркаванне з нагоды неапраўданых выдаткаў;</i> <i>выказаць меркаванне пра ролю грошай у жыцці чалавека</i>
Вучэбна-працоўная	Школьныя традыцыі	Расказаць пра школьныя традыцыі ў Рэспубліцы Беларусь; распытаць пра школьныя традыцыі ў краіне вывучаемай мовы; парэкамендаваць клуб/гурток/спартыўную секцыю; <i>расказаць пра свой удзел у жыцці школы;</i> <i>параўнаць традыцыі сваёй школы і школы замежнага аднагодка</i>

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		Да канца года вучань павінен умець
Сацыяльна-культурная	Літаратура	Расказаць пра перавагі ў літаратуры; распытаць пра перавагі ў літаратуры; расказаць пра любімага беларускага/заможнага пісьменніка; выказаць меркаванне аб прачытанай кнізе; <i>расказаць пра папулярныя мастацкія творы Рэспублікі Беларусь/краіны вывучаемай мовы;</i> <i>абгрунтаваць важнасць чытання ў жыцці чалавека</i>
	Кіно	Распытаць пра перавагі ў кіно; распытаць пра замежнага акцёра (<i>рэжысёра</i>); расказаць пра любімага беларускага акцёра (<i>рэжысёра</i>); даць ацэнку прагледжанаму фільму; <i>расказаць пра кінафестывалі Рэспублікі Беларусь /краіны вывучаемай мовы;</i> <i>наведаміць цікавыя факты з гісторыі кінематографа;</i> <i>ацаніць ролю кінематографа ў жыцці чалавека</i>
	Музыка	Расказаць пра перавагі ў музыцы; распытаць субяседніка пра перавагі ў музыцы; расказаць пра вядомых выканаўцаў /музыкаў / кампазітараў Рэспублікі Беларусь / краіны вывучаемай мовы; запытаць інфармацыю пра канцэрт / музычны спектакль; расказаць пра канцэрт / музычны спектакль і выказаць сваё стаўленне да яго; <i>параўнаць розныя музычныя стылі;</i> <i>абмеркаваць ролю музыкі ў жыцці чалавека</i>
Сацыяльна-пазнавальная	Звычаі і традыцыі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы	Расказаць пра памятных даты і традыцыі Рэспублікі Беларусь; распытаць пра памятных даты і традыцыі краіны вывучаемай мовы; апісаць народнае свята; <i>парэкамендаваць наведваць / прыняць удзел у культурных мерапрыемствах;</i> <i>параўнаць звычаі і традыцыі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы</i>

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАКТЫЧНАГА ВАЛОДАННЯ ВІДАМІ МАЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты дыялагічнага і маналагічнага характару, якія прад'яўляюцца настаўнікам і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, якія змяшчаюць 2-3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню тэксту;

адносна поўна разумець тэксты, якія змяшчаюць 1-2 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі;

выбарчна разумець неабходную/цікавую для вучня інфармацыю.

Віды тэкстаў: верш, песня, апавяданне, біяграфія, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы, відэафільма.

Працягласць гучання тэксту: 1,5 –2 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказваць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'яседніка да атрыманай інфармацыі;

падтрымаць або абвергнуць меркаванне суб'яседніка;

даваць эмацыянальную ацэнку.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'яседніка: 6-7.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць прадметы і з'явы з элементамі ацэнкі і выказвання меркавання;

спалучаць апісанне і апавяданне з элементамі разважання;

расказваць пра пачутае/прачытанае/убачанае.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: не менш за 8-12 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест нескладаных аўтэнтычных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест нескладаных аўтэнтычных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную/цікавую для вучня інфармацыю;
усталёўваць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі і падзеямі;
ацэньваць важнасць і навізну выбранай інфармацыі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 3-4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі. Аб'ём тэксту: прыкладна 2600–3500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць да 2-3 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма з дапамогай двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: прыкладна 2100–3000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: апавяданне, біяграфія, ліст, артыкул, меню, афіша, праграма свята.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадуцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

пісаць віншаванні, запрашэнні, асабістыя лісты (ліст-падзяку, ліст – запыт інфармацыі, ліст-адказ);

коратка выкладаць змест прачытанага/убачанага.

Аб'ём тэксту: не менш за 80–100 слоў.

МОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

АНГЛІЙСКАЯ МОВА

Фанетыка

Лагічны націск. Сэнсавыя члененне тэксту інтанацыйнымі сродкамі. Інтанацыя пабочных слоў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230 –280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170 –270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280 –1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710 –1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў *-ion* (*-tion, -sion, -ssion*); суфіксы прыметнікаў *-able* (*-ible*); суфіксы дзеясловаў *-ize* (*-ise*); прыстаўкі *in-, in-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: артыкль з назвамі прыёмаў ежы, назвамі музычных інструментаў; азначальны артыкль са субстантываванымі прыметнікамі; ужыванне неазначальнага артыкля ва ўстойлівых словазлучэннях.

Прыметнік: парадак прыметнікаў перад назоўнікам (памер, узрост, колер).

Займеннік: зваротныя займеннікі *myself, yourself, himself, herself, itself, ourselves, yourselves, themselves*; адносныя займеннікі *who, whose, whom, which, what*.

Дзеяслоў: сцвярджальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у *Past Perfect*; сцвярджальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у *Past Simple Passive*.

Мадальны дзеяслоў: *ought to* для выражэння парады, рэкамендацыі; *need/needn't* для выражэння неабходнасці/адсутнасці неабходнасці выканання дзеяння.

Герундый: ужыванне пасля дзеясловаў *like, love, enjoy, be good at, hate, dislike*.

Інфінітыў: ужыванне інфінітыва з часціцай *to* і без яе.

Дзеепрыметнік: дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану ў функцыі вызначэння (*-ing, -ed*).

Прыназоўнік: *by* (*4 o'clock*); прыназоўнікі з прыметнікамі.

Злучнік: *that*.

Сінтаксіс

Параўнальныя сказы *as ... as*. Складаназалежныя сказы з даданымі дадатковымі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Суфіксы прыметнікаў *-ent, -ant*.

*Параўнанне *Present Perfect – Present Perfect Continuous*.

*Сцвярджальная, адмоўная і пыталная формы дзеясловаў у *Future-Simple-in-the-Past*.

*Узгадненне часоў.

НЯМЕЦКАЯ МОВА

Фанетыка

Націск у займеннікавых прыслоўях. Інтанацыя сказаў з інфінітыўнай групай *im ... zu + Infinitiv*.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230 –280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170 –270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280 –1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710 –1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў ніякага роду: *-chen, -um, -lein*; прыстаўка назоўнікаў ніякага роду *ge-*; субстантывацыя: субстантываваныя інфінітывы і прыметнікі.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (вызначэнне па фармальных прыкметах): ніякі род – субстантываваныя інфінітывы; назоўнікі з суфіксамі ніякага роду (гл. раздзел «Лексіка»), большасць назоўнікаў з прыстаўкай *ge-*.

Скланенне назоўнікаў ніякага роду.

Множны лік назоўнікаў ніякага роду.

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля азначальнага артыкля, указальных займеннікаў *dieser, dieses, diese; jener, jenes, jene*; няпэўнага займенніка *jeder, jedes, jede*.

Займеннік: няпэўныя займеннікі *jemand, niemand, viel/viele, einige*.

Дзеяслоў: сістэматызацыя мадальных дзеясловаў па значэнні.

Прыслоўе: займеннікавыя прыслоўі ў пыталных і апавядальных сказах.

Прыназоўнік: прыназоўнікі *von, bei, seit*, якія патрабуюць давальнага склону.

Сінтаксіс

Інфінітыўная група *im ... zu + Infinitiv*. Парадак слоў.

Складаназалежныя сказы: даданыя сказы прычыны са злучнікамі *weil, da*; умоўныя даданыя сказы са злучнікам *wenn*.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: скланенне прыметнікаў пасля пытальнага займенніка *welcher, welches, welche*.

Дзеяслоў: часавая форма дзеяслова *Plusquamperfekt Aktiv* для выражэння перадпрошлага часу. Зваротныя дзеясловы з *sich* у *Dativ*.

****Часавыя формы залежнага стану: *Präsens Passiv, Präteritum Passiv*.**

Лічэбнік: дробавыя лічэбнікі.

Прыназоўнік: прыназоўнік *aufßer*, які патрабуе давальнага склону; прыназоўнік *während*, які патрабуе роднага склону.

Сінтаксіс

Складаназлучаныя сказы: даданыя сказы часу са злучнікам *nachdem*.

ФРАНЦУЗСКАЯ МОВА

Фанетыка

Фразавы націск.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230 –280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170 –270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280 –1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710 –1080 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфікс прыслоўяў *-ment*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Артыкль: сістэматызацыя выпадкаў ужывання азначальнага, неазначальнага і частковага артыкляў, выпадкі адсутнасці артыкля.

Прыметнік: прыметнікі ў функцыі прыслоўяў.

Займеннік: простыя формы ўказальных займеннікаў (*ça, ce, celui, celle, ceux, celles, cela, ceci*). Прыналежныя займеннікі. Розніца ва

ўжыванні пыталых займеннікаў *qui est-ce qui, qui est-ce que, qu'est-ce qui, qu'est-ce que*.

Лічэбнік: ужыванне колькасных і парадкавых лічэбнікаў.

Дзеяслоў: сістэматызацыя ўжывання часоў абвеснага ладу. Ужыванне *le présent* ва ўмоўным даданым пасля *si*. Пасіўны стан.

Прыслоўе: простыя і складаныя прыслоўі, утварэнне прыслоўяў на *-ment*.

Складанае адмаўленне *ne... jamais, ne... personne, ne... rien*.

Прыназоўнік: кіраванне дзеясловаў.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі ўмоўнымі.

Сістэматызацыя спосабаў пастаноўкі пытанняў з інверсіяй і пыталым зваротам *est-ce que* (пытанні да адушаўлёнага і неадушаўлёнага дзейніка, прамога і ўскоснага дапаўнення, акалічнасці).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Прошлы просты час *le passé simple*.

*Умоўны лад *le conditionnel présent*.

ІСПАНСКАЯ МОВА

Фанетыка

Удасканаленне слыхавымаўляльных навыкаў вучняў на аснове вывучаемага лексіка-граматычнага матэрыялу.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230 –280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170 –270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280 –1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710 –1080 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: структуры ў *presente de subjuntivo, modo imperativo (imperativo afirmativo, imperativo negativo)*.

Структуры са знамянальнымі дзеясловамі ў *potencial simple*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з даданымі сказамі (дадатковымі, дзейнікавымі, часу і мэты).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў *-ico (a)*; *-ano (a)*; *-ense*; *-eño (a)*; *-és (a)*; *-ino (a)*; *-esco (a)*.

* Структуры з інфінітыўнымі зваротамі *acabar de + infinitivo*, *dejar de + infinitivo*.

КІТАЙСКАЯ МОВА

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАКТЫЧНАГА ВАЛОДАННЯ ВІДАМІ МАЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты дыялагічнага і маналагічнага характару, якія прад'яўляюцца настаўнікам і ў гука- або відэазапісе, у натуральным тэмпе, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 2-3 % незнаёмых слоў, якія не ўплываюць на разуменне тэксту;

адносна поўна разумець тэксты, якія змяшчаюць 1-2 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі;

выбарачна разумець неабходную/цікавую інфармацыю.

Віды тэкстаў: верш, песня, апавяданне, біяграфія, размова па тэлефоне, фрагмент радыёпраграмы, відэафільма.

Працягласць гучання тэксту: 1,5 – 2 хвіліны.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

запытваць і паведамляць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

выказваць сваё меркаванне і даведвацца пра адносіны суб'ядніка да атрыманай інфармацыі;

падтрымаць або абвергнуць меркаванне суб'ядніка;

даваць эмацыянальную ацэнку атрыманай інфармацыі.

Віды дыялогу: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 6-7.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць прадметы і з'явы з элементамі ацэнкі і выказвання меркавання;

спалучаць апісанне і апавяданне з элементамі разважання;

расказваць пра пачутае/прачытанае/убачанае.

Віды маналагічнага выказвання: апісанне, апавяданне, разважанне, ацэначнае меркаванне.

Аб'ём выказвання: 8-12 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай іерогліфаў, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

поўна і дакладна разумець змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную/цікавую інфармацыю (пошукавае/праглядальнае чытанне);

усталёўваць прычынна-выніковыя сувязі паміж фактамі і падзеямі;

ацэньваць важнасць і навізну выбранай інфармацыі.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 3-4 % незнаёмых слоў, значэнне якіх можна зразумець з дапамогай моўнай ці кантэкстуальнай здагадкі. Аб'ём тэксту: 0,75 –1 старонка.

Тэксты, арыентаваныя на адносна поўнае разуменне, могуць уключаць да 2-3 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма з дапамогай двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 0,5 –0,75 старонкі.

Вучні павінны ўмець чытаць іерогліфы (200 –750 адзінак) і тэксты (аб'ём да 0,5 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: апавяданне, біяграфія, ліст, артыкул, меню, e-mail, афіша, праграма свята.

Пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадукцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных з дапамогай транскрыпцыйных знакаў, у адпаведнасці з нормаў, прынятымі ў краіне вивучаемай мовы:

пісаць віншаванні, запрашэнні, асабістыя лісты (ліст-падзяку, ліст-запыт, ліст-адказ);

кратка выкладаць змест прачытанага/убачанага.

Аб'ём тэксту: да 100 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (150 –550 адзінак) і тэксты (аб'ём да 0,5 старонкі), напісаныя іерогліфамі; ключавыя элементы іерогліфаў (графемы) – 60 адзінак.

МОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

Фанетыка

Інтанацыя рытарычнага пытання.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 230 –280 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 170 –270 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 1280 –1460 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 710 –1080 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Прыметнік: рэдуплікацыя прыметнікаў.

Дзеяслоў: дзеясловы тыпу 游泳.

Часціца: 着 для выражэння працягласці дзеяння.

Мадальная часціца 了.

Прыслоўе: прыслоўі 后来, 以后, 要不, 比如, 刚(才), 马上, 就, 才.

Прыназоўнік: ужыванне 对 у розных канструкцыях (对.....感兴趣, 对.....来说).

Выніковыя дапаўненні (来、去、好、完、懂、上、见、到、在).

Сінтаксіс

Рытарычнае пытанне.

Сказы з часціцай 把 (2).

Сказы з часціцай 把 (3).

Даданыя мэты са злучнікамі 为了.

Канструкцыі, прыназоўнікі, злучнікі (先.....再....., 不但.....而且....., 了.....就.....(了), 只要.....就....., 要是.....就....., 越来越....., 到.....来/去).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Дзеяслоў: дзеясловы тыпу 好学.

Прыслоўе: прыслоўі 几乎、稍、过于、尤其、一向.

* * *

Вучні павінны валодаць **сацыякультурнымі ведамі і ўменнямі:**

ведаць асноўныя традыцыі і звычаі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы;

ведаць папулярных пісьменнікаў, акцёраў, музыкантаў Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы;

ведаць школьныя традыцыі Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы;

ведаць асаблівасці нацыянальнай кухні Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы;

умець расказаць замежнаму равесніку пра якое-небудзь нацыянальнае свята, традыцыі Рэспублікі Беларусь.

Вучні павінны валодаць **кампенсаторнымі ўменнямі** ва ўсіх відах маўленчай дзейнасці:

успрыманне і разуменне маўлення на слых

прагназаваць змест аўдыятэксту па загалоўку, пачатку тэксту, па апорных словах;

абапірацца на сродкі зрокавай нагляднасці (малюнкi, здымкі, табліцы);

выкарыстоўваць моўную здагадку (па падабенстве са словамі роднай мовы, па кантэксце);

удакладняць змест выказвання суб'ядніка з дапамогай мімікі і жэстаў, пытанняў, перапытвання;

чытанне

прагназаваць змест па загалоўку, падзагатоўку тэксту, ключавых словах, па сродках зрокавай нагляднасці;

выкарыстоўваць тэкставыя апоры рознага выгляду (табліцы, графікі, шрыфтавыя выдзяленні);

выкарыстоўваць моўную і кантэкстуальную здагадку;

выкарыстоўваць двухмоўныя слоўнікі;

выкарыстоўваць розныя каментарыі;

гаварэнне

звяртацца па дапамогу да субяседніка, выкарыстоўваючы перапытванне і сродкі зрокавай нагляднасці (карта, схема, расклад і г. д.);
удакладняць змест выказвання з дапамогай мімікі і жэстаў;

пісьмовае маўленне

выкарыстоўваць элементы тэксту ў якасці зместавых і моўных апор.

Вучні павінны валодаць **вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі**:
складаць план выказвання, прачытанага/праслуханага тэксту;
знаходзіць і абагульняць неабходную інфармацыю на замежнай мове;

выконваць самастойныя заданні рэпрадуктыўна-прадуктыўнага характару з выкарыстаннем друкаваных матэрыялаў і тэхнічных сродкаў навучання;

выкарыстоўваць даведачны апарат падручніка, двухмоўных слоўнікаў і іншых даведачных матэрыялаў;

ажыццяўляць узаемакантроль у працэсе ўзаемадзеяння.

Вучні павінны выкарыстоўваць **набыты моўны, маўленчы і сацыякультурны вопыт**:

для вусных зносін з прадстаўнікамі краін вывучаемай мовы;
азнаямлення з даступнымі ўзорамі мастацкай літаратуры на замежнай мове;

развіцця добразычлівага і паважлівага стаўлення да прадстаўнікоў іншых краін;

больш глыбокага ўсведамлення некаторых асаблівасцей роднай мовы ў параўнанні з вывучаемай замежнай мовай;

удзелу ў вучэбных праектах, у тым ліку з прадстаўнікамі іншых краін.